

קונטרס
ליקוטים להמראי מקומות
ללקוטי שיחות

אוצר החכמה
116115

וירא - כי מ"ח

אוצר החכמה
116115

= ז (מז) =

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברזקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ואדבעים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר (מוהרי"צ) נ"ע

הערה 3: דאך לקו"ש ח"ל - בי' הנוסחאות שבוה' (נת' בלקו"ש ח"ה עמ"כ).

1) האט אים דער צמח צדק געענטפערט: אז א איד (א צווייטע נוסחא: א איד א צדיק) באשליסט ביי זיך צו ניין און ניינציק יאר, אז ער דארף זיך מל זיין, איז ער ווערט, אז דער אויבערשטער זאל זיך צו אים באווייזן. [לקו"ש ח"א פ' וירא].

האט אים דער צ"צ געענטפערט: אז א איד, צו ניין און ניינציק יאר, איז מחליט אז ער דארף זיך מל זיין, איז ער ווערט אז דער אויבערשטער זאל זיך באווייזן צו אים. נאך א נוסח: אז א איד א צדיק, צו ניין און ניינציק יאר איז מחליט אז ער דארף זיך מל זיין, איז ער ווערט אז דער אויבערשטער זאל זיך באווייזן צו אים. [ח"ה כ' ט"ח].

האט אים דער צ"צ געענטפערט: אז א איד, צו ניין און ניינציק יאר, איז מחליט... נאך א נוסח: אז א איד א צדיק, צו ניין און ניינציק יאר זכו'. [ח"ה ע' 321].

2) וויבאלד אז ביידע נוסחאות זיינען דערציילט געווארן דורך א רבי'ן, א נשיא בישראל, איז מוכרח אז אין יעדן נוסח (כאטש ער איז מפי המספרים) איז דא אן אויפטו, א באזונדערע הוראה אין עבודת האדם.

איז דער ביאור אין דעם:

וויבאלד אז דער אויפטו פון מצות מילה לגבי די מצות וואס אברהם האט מקיים געווען פריער איז, אז אויף דער מצות איז ער נצטווה געווארן פון דעם אויבערשטן, ובטילא האט ער זי מקיים געווען ניש בכח עצמו נאר (בדוגמת המצות שלאחרי מ"ח) מצד כח המצווה, כח הבורא, כח המאציל,

דארף דעריבער די החלטה צו מקיים זיין זי דאזיקע מצוה קומען פון דעם ארט אין נפש זואו ס'איז ניש שוין קיין חילוקי דרגות פון צדיק און ניש צדיק (און אזוי איז אויך געווען בא אברהם'ן). און דעריבער זאגט ער ניש דעם ווארט "צדיק" אין דעם ערשטן נוסח, ווייל -

בכדי צו נעמען גילוי בת"ח מאציל (זואס דאס קומט דורך גילוי הבחי' שבנפש שהיא למעלה טהורה דרגות), דארף ער נתבטל ווערן פון זיינע מדריגות...

און דאס איז דער ביאור פון ביידע נוסחאות: דער ערשטער נוסח רעדט וועגן דעם ענין ווי ער איז לאמיתתו - מצד המאציל, וואס לגבי אים איז אצילות ועשי' (שבעולם ושבאדם) שוין. און דער צווייטער נוסח רעדט ניש ס'איז מצד הרגש הנבראים, און אין הרגש הנבראים איז אן אויפטו, אז אפילו א צדיק דארף זיך ס' זיין. [ח"ה כ' ט"ח].

וויבאלד אז ביידע נוסחאות זיינען דערציילט געווארן דורך א רבי'ן, א נשיא בישראל, איז מוכרח אז ביידע נוסחאות האבן א הוראה, און אז אין יעדער נוסח איז דא אן אויפטו (וואס איז ניטא אין דעם צווייטן), וואס דעריבער דארף מען האבן ביידע נוסחאות.

...אין דעם ערשטן נוסח זאגט ער ניט דעם ווארט "צדיק", ווייל לגבי דעם ענין וואס עס דארף זיך אויפטאן ע"י המילה, איז ניטא קיין דרגות, ניט נאר עס איז אין דעם ניט נוגע צי ער איז א צדיק צי ניט קיין צדיק... נאר די החלטה דארף קומען ניט מצד דעם ארט אין נפש וואו ס'איז שייך הילוקי דרגות...

...ווי ער איז לאמיתתו - מצד המאציל, וואס לגבי אים איז אצילות ועשי' (שבעולם ושכאדם) שוין. דער צווייטער נוסח רעדט, ווי ס'איז מצד הרגש הנבראים. און אין הרגש הנבראים איז אן אויפטו, אז אפילו א צדיק דארף זיך מל זיין. [ח"ה ע' 322 ואילך].

הערה 5: להעיד מפיה"מ להרמב"ם אבות פ"א מי"ז¹.

(1) וממופתי החכמים מיעוט הדברים.. וכבר אמרו החכמים שמיעוט הדברים ראי' על מעלת האבות והיות אדם מיוחס אמרו מיחסותא דבבל שתיקותא ואמר בספר המדות שא' מהחכמים נראה שותק הרבה על שלא הי' מדבר דיבור שאין ראוי לאומרו ולא הי' מדבר אלא מעט מזעיר.

...והענין האחר הוא הקיצור ושישתדל להרבות הענינים במעט דברים.. והוא אמרם לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה...

הערה 6: ראה בכ"ז בארוכה לקו"ש ח"א שם (ע' 24)¹.

(1) כאטש די מעשה מיטן רבי'ן נ"ע איז געווען ווען ער איז נאך געווען א קינד פאר בר מצוה, און נאך איידער ער איז געווען "הגיע לחינוך" - פונדעסטוועגן דארף מען די מעשה לערנען, ווארום וויבאלד אז דער רבי נ"ע האט די מעשה דערציילט צו זיין איינציקן זון - דעם רבי'ן, און דער רבי האט דאס איבערדערציילט, מען זאל עס איבערגעבן דער וועלט, איז א ראי' אז די מעשה רירט אן אויך אונז...

פון דעם רבי'נס וויינען אויף דעם וואס דער אויבער-שטער האט זיך ניט באוויזן צו אים, קאן מען אפּלערנען, אז יעדער איד - אין וועלכע מצב ער זאל זיך ניט געפינען אפילו ער איז "לא הגיע לחינוך". ד.ה. אז ער האט אויף אזוי פיל קיין דעה ניט, אז ניט נאר וואס ער אליין פארשטייט ניט, נאר ער קען אויך ניט נעמען קיין השפעה פון א צווייטן.

- אין יארן קען ער אפילו זיין א גוי, אבער אין רוחניות איז ער א קטן שלא הגיע לחינוך. אזוי ווי דער רבי דער שווער האט געדאגט אז אידישע יארן רעכענען זי ניט לויטן פאסטארט, אויטן פאסטארט קען ער זיין אן אלטער איד, און אין זיינע אמת'ע, רוחניות'דיגע יארן, אין זיין מקיים זיין תורה און מצוות, איז ער א קליין קינד וואס שפילט זיך אונטערן טיש, -

קען אויך ער מאנען, און מאנען מיט א שטארקייט, וואס דאס איז דאך דער ענין פון וויינען,

- אן ענין וועלכער איז העכער פון זיין פארשטאנד, העכער פון מוחין וועלכע קענען דאס ניט מער טובל זיין איז מצד "מוחרי מוחין" קומען טרערן -

אז דער אויבערשטער זאל זיך באווייזן צו אים, אזו ווי צו אברהם אבינו.

הערה 8: דאך לקו"ש שם (ע' 24 ואילך)¹.

(1) נאך מער: ער קען מאנען אז דער אויבערשטער זאל זיך באווייזן צו אים אזוי ווי ער האט זיך באווייזן צו אברהם אבינו נאכדעם ווי ער האט מקיים געווען מצות מילה, וואס אין דעם מצו איז דאך געווען דער "וירא אל הוי'".

בשעת דער אויבערשטער האט זיך אנטפלעקט צו אברהם נאך דער מצות מילה, האט ער שוין דעמאלט געהייסן אברה מיט א צוגעגעבענעם ה"א. זאגט אויף דעם די גמרא אז דא איז אברהם געווארן א בעל הבית אויף די פינף איכרים; עינים, אזנים וראש הגוי' - וואס לויט דער נאטור איז מענטש אויף זיי קיין בעל-הבית ניט. פריער האט ער געהייסן אברם - אן א ה"א. ער איז געווען א בעל-הבית נאר אויף דעם וואס א מענטש קען לויט זיין נאטור הערש אבער דערנאך, דורך דעם וואס ער האט געשאן מסוים עצם. ווימל מען קען טאן מיטן אייגענעם כוח - האט מען אים געגעבן פון הימל אויך אזעלכע ענינים וואס אליין קען מען צו זיי ניט צוקומען און ער איז געווארן א בעל-הבית אויך אויף די זאכן, וועלכע לויט דער נאטור קען מען זיי ניט באהערשן.

ממילא איז פארשטאנדיק אז די אנטפלעקונג צו אברהם אבינו נאך דער מצות מילה איז געווען א פול העכערע ווי פריער.

פונדעסטוועגן קען יעדער איד - אפילו אזא וועלכער איז "לא הגיע לחינוך" אין רוחניות - אייך מאנען, אז דער אויבערשטער זאל זיך צו אים באווייזן אזוי ווי ער האט זיך באווייזן צו אברהם'ע וועל ער האט שוין געשאן

הערה 13: ראה לדוגמא .. עירובין רפ"ח (לענין עירובין וסוכה)¹.

(1) אמר רב אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו מיתבי קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאיך צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גזונא קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה והוינן בה ואיזהו קטן שאין צריך לאמו אמר דבי ר' ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו ר"ש בן לקיש אמר כל שניעור ואינו קורא אימא אימא ס"ד גדולים נמי קרו אלא אימא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא וכמה כבר ארבע כבר חמש אמר רב יהושע ברי' דר' אסי כגון שעירב עליו אביו לצפון ואמו לדרום דאפילו בר שש נמי בצוותא דאמי' ניחא לי' מיתבי קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו עד בן שש תיובתא דרב יהושע בר רב אידי תיובתא לימא תיהוי תיובתי' דרב אסי אמר לך רב אסי עד ועד בכלל.

הערה 14: .. וראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ו¹. פ"ב ה"ב². טוש"ע יו"ד סרמ"ה ס"ה³. .. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"א⁴.

(1) מאימתי אביו חייב ללמדו תורה משיתחיל לדבר מלמדו תורה צוה לנו משה, ושמע ישראל, ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקים פסוקים עד שיהי' בן שש או בן שבע הכל לפי בוריו, ומוליכו אצל מלמד התינוקות.

(2) מכניסין את התינוקות להתלמד כבן שש כבן שבע לפי כח הבן ובנין גופו, ופחות מבן שש אין מכניסים אותו

(3) מכניסין את התינוקות להתלמד כבן ששה וכבן שבעה וכל אחד כפי כחו ובפחות מכאן אין מכניסין אותו. [טור הנ"ל. וראה להלן מה שנעתק משו"ע כאן בהערה 19: (4)].

(4) וכשיהי' בן שש או בן שבע שלימו' הכל לפי בוריו וכוחו מוליכו אצל מלמד התינוקות לקרו' בתורה כל היו' כולו.

הערה 15: .. (תוד"ה וספי לי' - כתובות שם¹. ב"ח שם². קו"א להל' ת"ת שם קרוב לסופו³).

(1) והא דתנן במסכת אבות בן חמש שנים למקרא היינו לגלגל ולא למיספי לי'.

(2) ולפ"ז הא דתנן במסכת אבות בן ה' למקרא .. צריך לפרש בן ה' לגלגל ובן ו' למספי לי' כתורא חדע שהרי בפ' נערה קאמר אביי א"ל אם בר שית למקרא אלא בע"כ דלמספי לי' כתורא קאמר והיינו בר שית ויום א' אבל בן ה' למקרא דהיינו נמי בן ה' ויום אחד אינו אלא לגלגל עמו בנחת וכדברי רבינו.

(3 - ומשה"נ -

3) ומשה"ג י"ל דגם בן ה' למקרא היינו תחלת ה' כמ"ש לעיל לסמ"ג דלא כב"י אלא כמ"ש החוס' בכתובות דהיינו לגלגל וכמ"ש בהגמרא שאביו מלכד עמו מעט כו' אביו דוקא כמ"ש הסמ"ג.

בשוה"ג להע' 17: .. (וראה ב"י שם¹. ועייג"כ שו"ע אדה"ז הל' שחיטה ס"ב קו"א סק"א²).

1) קוף פסול ליתן לידיים כבר נתבאר בסמוך שהוא מחלוקת ת"ק ור' יוסי ושהתוס' והרא"ש וכמה גדולים פוסק' כר' יוסי דפסל ושרב יהודאי והריטב"א והרמב"ם פסקו כת"ק דמכשיר וכתוב בהגה' אשירי פ"ב דברכו' הכל כשרי' ליתן לידיים אפי' חש"ו כבר שית וכבר שבע ע"כ נראה שהוא סובר דבעינן כוונת נותן וחרש ושומה יש להם כוונה וכן קטן בר שית אבל בציר מהכי אין לו כוונת כלל והוי כקוף בעלמא זה כתבתי לפר' דברי ההגהות אבל לענין הלכה כבר כתבתי דנקטינן כת"ק.

2) והא דאיכא מ"ד דקטן פחות מבן שש דינו כקוף לענין נט"י כמ"ש רמ"א בא"ח סי' קנ"ט היינו משום דלענין נט"י בעי' כוונת נותן וקטן בציר מבר שית אין לו כוונה וה"ל כקוף בעלמא אבל השחיטה א"צ כוונה כדלקמן סי' ג' כ"כ הפר"ח בק"א (וזהו לפ"ד רש"ל דמש"א) אבל לפ"ד הב"י והאחרונים בא"ח שם דלנט"י לא בעי' כוונת נותן כלל אלא כח נותן וכוונת נוטל ופוסול הקוף ליתן לידיים הוא משום דלא חשיב כח גברא וקטן פחות מבן שש דאיכ' מאן דאמר דדינו כקוף היינו משום דלא חשיב כח גברא כמ"ש מרדכי הארוך בשם רש"י א"כ ה"ה לשחיטה כמ"ש הבה"י וכ"מ במ"א.

הערה 18: לשון הרמב"ם הל' ת"ת פ"ב שם¹. ועד"ז בפ"א שם². טור יו"ד שם³. הל' ת"ת לאדה"ז שם⁴.

(1-4) ראה מה שנעתק לעיל הע' 15: (1-4).

הערה 19: תוד"ה כבן שש כבן שבע ב"ב שם¹. רמב"ם², טור³, שו"ע⁴ (וש"ך⁵) והל' ת"ת לאדה"ז שם⁶.

1) כבן שש כבן שבע. כבן שש בבריא כבן שבע בכחוש.

(2-3) ראה מה שנעתק לעיל הערה 14: (1-3).

4) מאימתי מתחיל ללמד לבנו משיתחיל לדבר מתחיל ללמדו תורה צוה לנו וגו' ופסוק ראשון מפרשת שמע ואח"כ מלמדו מעט מעט עד שיהא כבן ששה או כבן שבעה ואז מוליכו אצל מלמדי תינוקות. [שו"ע יו"ד סרמ"ה ס"ה].

מכניסים התינוקות להתלמד בן חמש שנים שלימות ובפחות מכאן אין מכניסין אותן ואם הוא כחוש מכניסין אותו בן ו' שנים שלימות. [שם ס"ח].

(5) או כבן שבעה. היינו בכחוש לגמרי אבל בכחוש קצת מכניסין אותו כבן שש שלימות כדלקמן סעיף ח' וכ"כ החוס' ומביאם בית יוסף.

(6) ראה מה שנעתק לעיל הערה 14: (4).

הערה 23: .. ראה קונטרס התפלה פ"ה¹. סה"מ עת"ר ע' קטו². המשך תער"ב ח"ג ע' א"רכז³.

(1) והענין הוא כי הנה ידוע בענין הדעת .. עיקר מציאותו ומהותו הוא הרגש הענין המושג. .. דלכך קטן פחות מבן י"ג שנה אינו בר עונשין. ואע"פ שהוא חריף ובעל השגה ותפיסא ובקי בדיני המצות מ"ע ומל"ת בכי טוב, ומ"מ אינו בר עונשין אם עבר על איזה מצוה מפני שאין לו דעת. והוא שאין לו הכרה והרגשה עדיין בעצם ענין המצות.

(2) אך הענין הוא, שעיקר מהות הדעת אינו רק הטיית השכל לחו"ג אלא עיקר מציאותו ומהותו העצמי הוא בחי' הרגש השכל וההשגה, והיינו שבא השכל בהרגשה שהוא בהכרח הענין ביותר (ער דער-הערט דיא זאך און דער-קענט דאס). כי יכול להיות דגם שישיג בשכל והשגה דבר חכמה בטוב ולא בא אצלו הדבר במורגש ובהכרה כלל, הרי גם שמבין ומשיג הדבר אבל הדבר המושג רחוק ממנו מפני שאין לו בו דעת והכרה כו'. וכמו קטן פחות מי"ג שנה שאינו בר עונשין שאע"פ שהוא חריף ובעל השגה ותפיסא ובקי בדיני הל"ת בכי טוב ומ"מ לא יעונש אם עבר על ל"ת מפני שאין לו דעת עדיין, דהיינו בחי' הכרה והרגש בדבר שמשיג שיהי' הדבר נחשב אצלו לענין ושצריך לקיימו ונוגע ההעדר שפוגם בזה כו' כ"ז אינו נרגש אצלו כלל כו'.

(3) אמנם בחי' המורגש שמצד השכל הוא שיהי' התעוררות ע"י הכרה שכלית מה שמכיר בשכלו טוב הדבר כו' וגם בזה יש כמו חילוקי מדרי' בנשמה וכמו תוכן רוחות ה' והיינו בבחי' המושכל שבמדות כו' שיש שכל אלקי שמתפעל מזה דוקא שאין זולתו מתפעל בזה כו' והוא כפי אופן בחי' המוחין של כל נשמה כו' והגדלה זו בבחי' המושכל שבמדות (והוא בחי' המורגש שמצד השכל) והוא בי"ג שנה שאז מתחייב במצות מפני שאז יש בו הכרה שכליות בטוב ורע והגם שגם מקודם הוא יודע בטו"ר היינו שזה טוב וזה רע ונמשך אל הטוב כו' מ"מ אין לו הבחנה עדיין בעצם ענין הטוב והרע שמה שהוא טוב הוא דבר נעלה מאד וצריכים להשתדל להשיגו ולשמור אותו כו' ומה שהוא רע הוא דבר שפל ופחות מאד וצריכים להזהר מזה כו' ובמ"א מבו' משל ע"ז כמו בעשירות ועניות די"ל שגם הקטן יודע שעשירות הוא טוב ועניות רע ומ"מ אינו יודע את הטוב בזה שמשו"ז ישתדל להשיג את העושר ולשמור המעות וכה"ג כו' וכמו"כ הוא ברוחניות שהגם שהוא יודע בטו"ר מ"מ אין לו הבחנה והכרה במעלת הטוב כו'

וב"ג שנה יש בו הכחנה והכרה במעלת הטוב מה שהוא טוב בעיני ה' ושבזה צריך להשתדל כו' וההיפוך להזהר מדבר הרע בעיניו כו' ויש לו הכרה בענין שכר ועונש (דהעבודה הו"ע הקירוב שע"י מ"ע וההיפך בל"ת כו') ולכן אז דוקא מתחייב בקיום המצות כו' והנה חינוך במצות הוא קודם לי"ג שנה ושיעור חינוך הוא לפי הבנתו ולפי חריפותו וידיעתו כו' כמ"ש בש"ע א"ח סי' שמ"ג (ונר' דבמל"ת אם רק מבין מה שאומרים זה אסור ובמ"ע הוא שיודע קצת מעלת הדבר שבו כו').

הערה 24: .. (ראה בכ"ז לקו"ש ח"ה ע' 421¹. ח"י ע' 271². פ' וישלח תשל"ח ס"ה³..).

(1) ידוע דיש שתי דיעות במקור הדין דבן שלש עשרה למצות.

א) דעת רש"י (נזיר כט, ב) ד"ה ור' יוסי דבן י"ג שנה מצינו שקראו הכתוב איש כדכתיב ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי איש חרבו, וכך הוא במחזור ויטרי לאבות ספ"ה. (אבל ראה תוד"ה בידוע סנה" סט, א). - והכוונה בזה דשם איש מורה על גדלות, וכמ"ש נ מי שמך לאיש (עי"ש בפרש"י וברבנו בחיי, והוא דלא כמ"ש בשמ"ר שם), וחזקת והיית לאיש, ועוד.

ב) דעת הרא"ש (בשו"ת ריש כלל אז) שזהו בכלל שיעורין הלכה למשה מסיני.

וי"ל הנפ"מ בין שתי הדיעות - לענין (לפני מ"ה - וראה דרוז"ל עה"פ ויגדלו הנערים - תולדות כה, כז - וגם עתה בנוגע ל) דין בן נח, דלדיעה הראשונה גה בב"נ יג למצות דילי', משא"כ לדיעה השני', וכמובן (ויעויין רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ל. פ"י, ה"ב. שו"ה חת"ס חינו"ד סשי"ז).

היינו דלדיעה השני' זהו דין תורה, אבל לדיעה הראשונה כן הוא בטבע - עפ"י הרוב - דבן יג נעשה גדול בשכל ודיעה.

(2) במקור הדין ד"בן שלש עשרה למצות" שתי דעות בהלכה: א) למדים דבר זה ממ"ש "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי איש חרבו וגו'" - שהיו באותו הזמן בני י"ג שנה, וקראם הכתוב איש, שמורה על גדלות. ולפי"ז הוא ענין טבעי שבגיל יג שנה נעשה גדול בשכל ודעה. ב) שהוא מהשיעורין דהלכה למשה מסיני - ואינו חלוי בטבע.

ונפקא מינה להלכה - מאימתי בני נח מחוייבים בקיום המצות שמצווים עליהם:

להדיעה שי"ג למצות נלמד מהכתוב ומטעם שטבע האדם הוא שבגיל זה נעשה גדול - אז כל ב"נ מחוייב במצות מבן יג שנה ואילך, כי מכיון שהתורה גילחה שבטבע נעשה אז גדול אין נפק"מ בין ישראל לב"נ... (3) בנוגע -

3) בנוגע דעם מקור הדין פון בן י"ג למצוות געפינט מען צוויי דיעות: א) כנ"ל, אז מ'לערנט עס ארויס פון אונזער פסוק, ב) דאס איז איינער פון די שיעורים וואס זיינען הלכה למשה מסיני.

דער חילוק צווישן די צוויי לימודים: לויט דער ערשטער דיעה איז עס צוליב דעם שינוי הטבע, אז אזוי איז די טבע (פון רוב בני אדם) אז צו דרייצן יאר ווערט מען א גדול בשכל ודיעה; לויט דער צווייטער דיעה איז עס א הלכה דיקער דין (פון די שיעורים הלכה למשה מסיני), און ניט מצד דעם (שינוי ה) טבע.

די נפקא מינה להלכה - ווען ווערן בני נח מחוייב בקיום המצוות וואס זיי זיינען מחוייב:

לויט דער דיעה הא', אז דער טעם פון בן י"ג למצוות איז מצד טבע בני אדם, איז דער עלטער פון י"ג שנה מחייב אויך בני נח אינעם קיום פון זייערע מצוות...

הערה 25: ראה ס' הערכים-חב"ד ע' אבות ס"ג, וש"נ¹.

1) האבות זכו למדריגת התיקון. דעד אברהם היל' שני אלפים תהו, ומאברהם הותחל בחי' התיקון. ש"תיקון" ענינו - ריבוי הכלים, המגבילים את האור, בכדי שיוכל להיות נמשך למטה. וזאת היתה עבודת האבות שעשו כלים לאלקות להמשיך את האור למטה, שיומשך אור האצילות בבי"ע שלא עפ"י סדר השתל", דעל פי סדר השתלשלות מה שנמשך מאצילות לבי"ע הוא רק אור של תולדה, ועל ידי האבות נמשך גילוי אור האציל' ממש בבי"ע. ויתירה מזו: על ידי המסירת נפש שלהם המשיכו גם בחינת אור אין סוף שלמעלה מאצילות. (וגם זה עצמו שיוכל להיות נמשך אור האצילות בבי"ע, הוא מצד בחינת אור שלמעלה מהשתלשלות). אך מ"מ, לא הגיעו בעבודתם רק עד בחינת שרש השתלשלות לבד - כי מאחר שעבודתם היתה בכח עצמם (ולא כהמצות שאחרי מתן תורה שניתן לנו הכח והציווי מלמעלה), לא הגיעו בעבודתם רק עד שרשם ומקורם, כי הנברא מצד עצמו אינו יכול להגיע למעלה משרשו ומקורו ולכן גם בתוספות אור שהמשיכו (שלא על פי מאמר קו המדה) הי' בו התחלקות מעולמות עליונים לעולמות תחתונים, והמשכת האור שלמעלה משרש השתלשלות, שהמשכה זו היא למטה כמו למעלה, נתחדש במ"ת.

הערה 26: ראה ד"ה זכור תרס"ה (קה"ת תשי"ח) פ"ט¹.
.. לקו"ש ח"ג ע' 2888. ח"ה ע' 327³. וראה ס' הערכים שם ס"ד⁴.

1) אמנם להבין .. משארז"ל קיים אאע"ה כל התורה כולה עד שלא נתנה וכך יצחק ויעקב, אלא שהיו חלוקים

- בהעובדות -

בהעובדות שלהם, שאברהם קיים המצות ע"י הכנסת אורחים ויצחק בחפירת בארות ויעקב במקלות כו'. .. אך צ"ל לכה היו האבות חלוקים בהעובדות ולא קיימו כלם בענינים שונים כמו עכשיו דהכל מניחין תפילין ולובשים ציצית כו'. .. אך הענין הוא דהנה קיום המצות דהאבות א"א שהי' בגשמיות .. אלא שהי' עבודה רוחני' .. ולהיות שכל דבר רוחני צ"ל אחיזה בגשמיות לזאת הי' העובדות בגשמיות שהי' כעין הכנה וכלי אל עבודתם הרוחני' ולכן היו חלוקים בהעובדות. דמאחר שהעיקר הי' העבודה הרוחני' ובזה היו חלוקים ודאי מצד מדריגתם והעובדה הגשמי' הי' רק כעין כלי והכנה שבזה נאחז העבודה הרוחני', ממילא הי' צ"ל העובדה הגשמי' לפי ערך העבודה הרוחני', ולכן אברהם שהי' מרכבה למדה חסד וכמ"ש הפרדס בש"ס הבהיר כו' והי' העבודה הרוחני' שלו במדרי' זו הי' העובדה שלו בהכנסת אורחים, ויצחק כו' ויעקב כו'.

(2) די מטרה פון די מצוות האבות איז געווען בעיקר - צו ממשיך זיין גילוי אלקות אין רוחניות. דאס וואס זיי האבן יא געטאן מצוות בגשמיות, איז עס ווייל זיי זיינען געווען א "מרכבה" צו אלקות אויך באברי גותם (זיי זיינען געווען אזויפיל בטל צום אויבערשטן ביז זיי זיינען ניט געווען פאר זיך קיין שום מציאות, פונקט ווי א רייטוואגן - מרכבה - איז אין זיין יעדע באוועגונג בטל צום רצון פון זיין רייטער), דערפאר האט זייער עבודה רוחניית דורכגעדרונגען זייער גאנצע מציאות ביז דאס האט זיך ארויסגעזאגט אויך אין א דבר גשמי. די כוונה איז אבער ניט געווען צו אויפטאן אין דעם גשמי; דער גשמי איז געווען ניט מער ווי אן אויסדרוק פון דעם ענין הרוחני (דערפאר איז דעמאלט, ביי די אבות, ניט געווען אזוי נוגע דורך וואס פאר א דבר גשמי די מצוה וועט געטאן ווערן, ווי ס'איז ידוע, אז יעקב אבינו דורך די "מקלות" האט ממשיך געווען די המשכות עליונות וואס מיר, איצט, נאך מתן תורה, זיינען ממשיך דורך מצות תפילין, און דאס גלייכן אין אנדערע מצוות).

(3) און דאס איז אויך די הסברה אויף דעם וואס ביי די אבות געפינען מיר ניט עס זאלן זיין מדויק ובפרטי פרטיות די ענינים פון דעם דבר גשמי מיט וועלכן מעשה אבות וועט געטאן ווערן (אזוי ווי די מקלות פון יעקב, וואס זיי זיינען געווען אנשטאט תפילין), ווארום וויבאלד אז דאס וואס אויך עבודת האבות האט געדארפט געטאן ווערן בגשמיות איז עס (ניט בכדי אויפצוטאן אין דעם גשמי, ווארום דאס האט זיך אויפגעטאן ערשט נאך מ"ת דוקא, נאר) בכדי עס זאל האבן א פארבונד באופן של סימן מיט די מצוה שלאחרי מ"ת, ענינים גשמיים, זיינען ניט אזוי מדוקדק די פרטים פון דעם גשמי.

3) אף שקיימו האבות כל התורה עד שלא ניתנה, עיקר קיום המצות שלהם הי' ברוחניות ולא בגשמיות, שהרי כמה מצות לא הי' אפשר להם לקיימם אלא ברוחניות וגם המצות שקיימו בגשמיות, ההמשכה שהמשיכו בזה, היתה בעיקר ברוחניות, ולא בדברים הגשמיים בהם נעשה המצוה, כי קודם מ"ת לא נתבררו הדברים הגשמיים להיות נק' עליהם שם "מצות" שיומשך בהם אלקות...

אף שעיקר עבודתם היתה ברוחניות, מ"מ כל עבודה ועבודה שעשו, היתה לה אחיזה גם בגשמיות. כי (א) להיות שהיו מרכבה לאלקות גם בגופם, לכס גם עבודה הרוחנית שלהם התבטאה גם באברי גופם בעניינים גשמיים. (ב) להיות המצות שלהם הם הכנה להמצות שלאחרי מתן תורה (כדלהלן), אלא שהכוונה לא היתה לפעול בהגשמי, והגשמי הי' רק כעין אחיזה להרוחני. ומטעם זה, לא הי' נוגע אז פרטי אופני עשיות המצות כמו עכשיו. דמכיון שכל הצורך בדבר הגשמי לא הי' אלא בכדי שיהי' אחיזה לדבר הרוחני, הרי לא איכפת איזה דבר גשמי הוא. ולכן כל אחד מהאבות, כל התרי"ג מצות שלו היו בקו אחד לפי שרש נשמתו (אברהם בהכנסת אורחים - חסד, יצחק בחפירת בארות - גבורה, ויעקב במקלות ובבירור צאן לבן - תפארת), לפי שכל התרי"ג מצות שלהם, אופן אחיזתם בגשמיות, היו מתאימים לעבודה הרוחנית, בכל אחד מהאבות לפי ענינו ושרש נשמתו.

הערה 27: .. וראה חו"א כג, ג'.

1) והנה יעקב אבינו ע"ה לפי שהי' בחי' מרכבה המשיך בחי' צאן ע"י עבודתו וע"י עובדא דמקלות (כך עד"ז חפירת הבארות שהם המשכות אוא"ס ב"ה במקלות ובארות) כי לפי שהי' במעלה ומדרגה העליונה מאד מאד הי' יכול להמשיך אוא"ס ב"ה במעשה של עצמו שיהיו כל מעשיו משכן ומכון להשראת אוא"ס ב"ה.

הערה 28: .. (המשך תרס"ו ע' נב ואילך 1..).

1) והדוגמא מכ"ז יובן למע' במדידת האורות בכלים והמסכים ופרסאות הנ"ל שזהו בחי' המדידה בפועל בהמשכת האורות והוא ע"פ אופן גזירת חכמתו ורצונו ית' באוא"ס שלפה"צ שיהי' באופן כך וכך והו"ע ההשערה בכח איך יהי' אופן ציור העולמות כך וכך דוקא, והוא הקו המודד שמודד מדידת האורות בפועל אשר הקו המודד הוא מדוד בעצמו דמבחי' מת' ורצון זה א"א להיות מדידה אחרת כ"א כפי המדידה וההשערה בכח כו', אך זהו בחי' חיצוני' הרצון השייך למציאות העולמות ובעצמותו גופא כבי' הוא בחי' אור השייך אל הזולת שכבר נמדד בכח איך שיהי' בפועל כו', .. אך כללות בחי' הרצון הזה עם היות שהוא בבחי' עצמות אוא"ס שלפה"צ שלמע' מעלה עדיין מלהיות מקור לסדר השתלשלות

מ"מ בעצמותו גופא כבי' הוא בחי' חיצוניות הרצון השייך לעולמות הנמדד בבחי' מדה וגבול שהיא באופן כך וכך דוקא כו' ועם היות שהוא בבחי' בל"ג ממש לגבי השתלשלות העולמות כו' מ"מ הרי יש בו בחי' המדידות בכח שהרצון הוא שיהי' באופן כך וכך כו', ומשם נמשך אח"כ בחי' המדידה בפועל אחה"צ באופן המשכת האורו' בבחי' מעומ"ט וקדימה ואיחור בכדי שירדו העולמות ממדרי' למדרי' ובפרט ע"י הפרסאו' המעלימים ומסתירי' דהכל נמשך מבחי' הרצון הזה כו' .. והגם דהמצו' יש להם ג"כ מדידה דכל המצות יש להם גבול ומדה בעצמן ובאופן עשייתן וכמו תפילין שיהי' ד' פרשיות בד' בתים דוקא בשל ראש ובש"י בבית א' ויש כמה פרטי דינים בכתיבת הפרשיות ועשיית הבתים ובהנחתן כו', וציצית צ"ל באופן כך וכך דוקא וכה"ג בכל המצות כמו סוכה לא פחות מז"ט ומשהו ולא יותר מכ' אמה כו', שזהו המדידה ברצה"ע דמצות שהרצון הוא באופן כך וכך דוקא כו' וזהו ענין שהתורה מפרש ומבאר המצות היינו שמבאר איך הוא הרצון כו', וכ"ז הוא מדידה בהמשכת האורות דדוקא כאשר המצו' עשויין באופן כזה נמשך האור ובא"ל כו', וגם עצם האור הנמשך הוא לכאורה האור דסדר השתלשלות וכמו ע"י התפילין נמשכים בחי' ד' מוחין וע"י הציצית ל"ב נ"ח ובסוכה נמשכים מקיפי' דאימא כו' ומידוע דכל המצות תלויים בשם הוי' ושם הוי' הוא בחי' האור דסדר השתלשלות והד' אותיות הן אופן הבאת והמשכת האור כו' כמ"ש במ"א באורן, ונת"ל בקצרה, אך הענין דמדידה זו א"ז המדידה בהאור עצמו באיזה אופן יומשך בבחי' מדה ומשקל בבחי' צמצום והעלם כו' באופן שיהי' בו התחלקות דמעומ"ט כו', דכ"ז באמת אינו שייך בהאור פנימי ועצמי הנמשך ע"י המצו' כו'. דענין המדידה בהאור עצמו דהיינו להגביל ולהעלים את האור זה שייך רק בבחי' ההארה דאוא"ס אף גם בהאוא"ס שלפה"צ בבחי' חיצוניות האור השייך אל העולמות כו'.

[וראה עוד שם בארוכה].

הערה 30: להעיר מספר השיחות תש"ה ע' 2¹.

(1) ווי עס איז ידוע איז דא א חילוק אין הערך די ענינים למעלה, צווישן פאר בר מצוה און נאך בר מצוה. ווי עס איז מבואר אין קבלה. און דעם ר"ה, וואס איז געווען ביי הוד כ"ק אאזמו"ר הר"ק מוהר"ש דער ערשטער יאר נאך בר מצוה, האט ער געהערט דעם עונג של מעלה פון דעם רעש פון די ברכת לשנה טובה.

הערה 31: .. וכ"ה דעת אדה"ז בהל' ת"ה שם .. כמו שהאריך בקו"א שם (קרוב לסופו)¹.

(1) והשתא א"ש מ"ש הרמב"ם סתם בלשונו דבן ששה חייב בסוכה .. ויוצא בעירוב אמו .. דסתרי אהדדי א"ו משום

דגבי סוכה דקודם לכך פטור ואח"כ חייב א"כ בן ו' היינו שלימות כמו בן כ' בבן ובבת דלא קיי"ל ל' יום בשנה חשובי שנה משא"כ דאחר ו' אינו יוצא וקודם לכך כמ"ש דיוצא וה"ל כאילו קתני עד ו' שנה ועד בכלל ולא שייך כן כ"א על שנה ששית ולא על שביעית ומשביעית ואילך לעולם דאפ"ל על שיעור גדול לא שייך עד בכלל כמ"ש הרא"ש ר"פ א"ט כמ"ש על דבר שאין לו שיעור ומאחר שהלשון מוכיח מתוכו לא הוצרך לפרש יותר וסמך על מ"ש או פחות דלכאורה הוא שפת יתר אלא לרמוז למ"ש... והשתא א"ש נמי הא דמכניסים להתלמד כבן ו' אע"ג דיוצא בעירוב אמו בדלית' לאבונה וא"כ בדאית' צריך לאביו ומ"ש ת"ת מסוכה שהיא ג"כ דאורייתא ודוחק לומר משום דחינוך לתורה דאוריית' על האב דמ"מ הא אפשר לקיימה כמו שנה אח"כ ולא ה"ל לצער ולהצר להתינוק.. א"ו כמ"ש התוס' דבר שית היינו שלימות דלא כב"י.

בשנה"ג להע' 31: .. (וראה ב"ה שם¹).

(1) דהלא הרמב"ם ורבינו לא כתבו לחלק בין בריא לבריא אלא אדרבה כתבו בסתם דבפחות מבן ו' אין מכניסין אותו אלא צריך לפרש בין ה' לגלגל ובין ז' למספי לי' כחורא תדע שהרי בפ' נערה קאמר אביי א"ל אם בר שית למקרא אלא בע"כ דלמספי לי' כתורא קאמר והיינו בר שית ויום א' אבל בן ה' למקרא דהיינו נמי בן ה' ויום אחד אינו אלא לגלגל עמו בנחת וכדברי רבינו וכך פ"ל התוספתא בפרק נערה להדיא ע"ש וזהו דעת הרמב"ם ורבינו וכך עיקר ולא כמ"ש התוספתא בפרק לא יחפור לחלק בין בריא לגמרי לאינו בריא לגמרי אלא כל בריא מגלגלין עמו כשהוא בן ה' ויום א' ומלעיטין אותו כתורא כשהוא בן ו' ויום אחד.. והכי משמע מלשון הרמב"ם שכתבו בסתם כבן שש כבן שבע דמשמע ו' וז' שלימות בעינין.

הערה 32: .. וראה הל' תשובה פ"י ה"ה¹.

(1) ואמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד שישיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.

הערה *32: להעיר גם מלקו"ש ח"ו ע' 127¹.

(1) ביי א "בן חמש (למקרא)" [אפילו אויב אין יארך איז ער שוין א "דערוואקסענער", נאר אין עבודת ה' האלט ער ערשט ביי דער מדריגה פון א "בן חמש"], וואס ער דארף

ערשט אנהויבן דינען דעם אויבערשטן - און אויך דאס, איך
אן אופן פון חינוך - פון אים פאדערט זיך ניט מער ווי
דער פרט פון "רואיך את הנשמע", .. זאל ביי אים זיין איך
אן אופן פון ראי' - אלקות בפשיטות.

אבער פאדערן פון אים ער זאל האלטן אויך ביי דער
דרגא פון "שומעין את הנראה" .. - "מציאות בהתחדשות" -
קען מען ניט דערווייל - ווארום בתחלת העבודה, אפילו
ווען ער פועל'ט שוין ביי זיך אז די ענינים הרוחניים
זאלן ביי אים זיך אפלייגן בפשיטות, זיינען אבער דאן
אויך די ענינים הגשמיים ביי אים נאך אלץ תופס מקום,
און אויך - בפשיטות.

איך איינפאכע אותיות מיינט עס: ביים "בן המש" איז
טאקע פשוט אז ער דארף לערנען תורה און מקיים זיין מצות,
און אט-די פשיטות איז ביי אים אויף אזוי פיל, אז ער
דארף זיך גאר ניט כופה זיין אויף דעם; אבער אויך די
ענינים הגשמיים ווי אכילה ושת' וכדומה, זיינען
גלייכצייטיק בפשיטות ביי אים. ער איז נאך ניט בגדר צו
פועל'ן ביי זיך, אז זיינע צרכים הגשמיים זאלן כלל ניט
תופס מקום זיין און אז ער זאל זיי טאן בלויז לשם שמים.

הערה 33: .. כידוע.. (סה"מ תרע"ח ע' רפג1..).

1) וזהו דאי' בזהר תמיד פתח ר' פלוני, היינו שפתח
את צנור ההשפעה כו', דכאשר פותח הצנור ונמשך ההשכלה
יכול גם אחר להמציא את ההשכלה משא"כ אם לא הי' נפתח
הצנור, וכמו בדרא דרשב"י אפי' ינוקי גילוי סחרי תורה,
מפני שהרשב"י פתח את צנור ההשפעה דפנימיות התורה כו'.

הערה 34: .. (רמ"א אה"ע סקנ"ו ס"ד¹. מג"א או"ח
סקע"ג סק"א²..).

1) מי שמת והניח אשתו מעוברת אם הפילה הרי זו
חתיבתם ואם ילדה ויצא הולד חי לאויר העולם אפי' מת בשעה
שנולד הרי אמו פטורה מהחליצה ומן הייבום אבל מדברי
סופרים עד שיודע בודאי שכלו לו חדשיו ונולד לט' חדשים
גמורים.

הגה: י"א דבזמן הזה אפי' לא נכנסה בחדש הט' רק יום
א' מלבד יום שנתעברה בו הוי וולד קיימא ואע"ג דאמרינן
בגמ' יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין כבר תמהו על זה
רבים שהחוש מכחיש זה אלא שאנו צריכין לומר שעכשיו
נשתנה הענין וכך הוא בכמה דברים (ב"י בשם הרשב"ץ) מיהו
חדשי העיבור כל אחד ל' יום ולא חשבינן להו בסדר השנים
(כך משמע שם).

יש נוהגים ליטול בין גבינה לדגים ויצא להם ממ"ש הב"

- בי"ד -

בי"ד סי' פ"ז דסכנה לאכול גבינה ודגים (כ"ה) וכבר נ
בד"מ שט"ס הוא שם בב"י וצ"ל דגים בבשר ע"ש וכ"כ האחרון.
דקשה לד"א, ואפשר דבזמן הזה אין סכנה כ"כ דחזיגן כמה
דברים המוזכרים בגמ' שהם סכנה לרוח רעה ושאר דברים
והאידינא אינו מזיק דנשתנו הטבעיות וגם הכל לפי טבע
הארצות ועבי"ד סי' שט"ז ס"ג ובא"ע סימן קנ"ו וכ"כ הב"ה
בשם הרמב"ם.

הערה 36: ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 26¹. ח"ה ע' 287.
ע' 321 ואילך³.

(1) דער טעם דערויף איז, ווייל ווען עס איז פאראן
אפילו נאר אן ערלה דקה ביותר ברוחניות, קען עס, נאך
פילע השתלשלות, אראפקומען ביז אין נידעריקע זאכן.

און דאס איז דער דיוק פון דעם רבי'ן צמח צדק'ס
לשון, אז א איד א צדיק צו ניין און ניינציק יאר ווייסט
אז ער דארף זיך מל זיין. צו הונדערט יאר - ד.ה. אז ער
האט מברר געווען אלע צען כחות, יעדער כוח ווי ער באשטייט
פון צען - דאן האט ער שוין ניט וואס מורא צו האבן,
ווארום ער האט שוין ניט קיין שייכות צו די ענינים פון
וועלט, ווי עס שטייט בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן
העולם.

בשעת ער איז אבער 99 יאר, עס פעלט אים נאך עפעס צו
דעם בירור פון אלע צען כחות בפרטיות, דעמאלט דארף ער
זיך מל זיין, ווארום בריבוי השתלשלות. קען עס
אראפקומען ביז צו נידעריקע ענינים.

(2) די כללות ההוראה פון דעם מאמר הצ"צ (לויט
ביידע נוסחאות) איז אז אפילו א איד וואס איז אלט ניין
און ניינציק יאר

- און ניט נאר וואס לויטן "קאלענדאר" איז ער אזוי
אלט, נאר וואס עבד עבודתו ניין און ניינציק יאר, און
ווי עס שטייט אויף אברהם אבינו אז ער איז געווען "בא
בימים", ביי אים זיינען געווען "ימינו שלמין" -

אויך ער דארף זיך מל זיין, ד.ה. אויך ער דארף זיך
באווארענען פון דעם צודעק און העלם וואס קען קומען פון
וועלט (עולם - ל' העלם) און אראפנעמען עס.

ווייל דוקא אויף "בן מאה" שטייט "כאילו מת ועבר
ובטל מן העולם", אז וועלט איז אים ניט מעלים. בשעת ער
איז אבער נאר ניין און ניינציק יאר, ער האלט (אפילו
נאר מיט איין דרגא) נידעריקער ווי "בן מאה", דארף ער
זיך באווארענען פון דעם העלם העולם.

(3) די כללות ההוראה פון דעם מאמר הצ"צ - לויט

ביידע נוסחאות - איז, אז אפילו א איד צו ניין און ניין
ניינציק יאר, דאס הייסט, אז ניין און ניינציק יאר איז
עבד עבודתו - נישט נאר וואס אויפן "קאלענדאר" איז ער
אלט 99 יאר - נאר ווי עס שטייט אויף אברהם'ן אז ער איז
געווען "בא בימים" - ביי אים זיינען געווען "יומין
שלמין",

אעפ"כ, וויבאלד אים איז נאך ניין און ניינציק יאר,
ער האלט (מיט איין דרגא) נידעריקער ווי ^{בן מאה} "בן מאה", דארף
ער זיך "מל" זיין, ער דארף זיך באווארענען פון דעם
צודעק, כיסוי והעלם העולם. נאר אויף "בן מאה" שטייט
"כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", אז וועלט איז אויף אים
ניט מעליס. בשעת מען האלט אבער - אפילו בלויז מיט איין
מדריגה - נידעריקער דערפון, דארף מען זיך באווארענען
פון דעם העלם העולם.

הערה 38: ראה לקו"ש ח"ה י' 90¹. ע' 323².

(1) איז ניט פארשטאנדיק, וואס פאר אן אויפטו איז
דא איין דעם ערשטן נוסח (א איד - סתם) אויפן צווייטן
(- א צדיק): וויבאלד אז מען זאגט (איין צווייטן נוסח)
אז אפילו א איד א צדיק דארף האבן די החלטה אז ער דארף
זיך מל זיין, איז דאך שוין מובן במכל שכן אז א איד
וואס איז ניט קיין צדיק דארף א ודאי האבן די החלטה,
ווארום - יש בכלל מאתים מנה, היינט וואס איז דער
אויפטו איין דעם ערשטן נוסח?

...דער צווייטער נוסח רעדט ווי ס'איז מצד הרגש

הנבראים, און איין הרגש הנבראים איז אן אויפטו, אז
אפילו א צדיק דארף זיך מל זיין.

(2) איז ניט פארשטאנדיק, וואס פאר אן אויפטו איז
דא איין דעם ערשטן נוסח (א איד - סתם) אויפן צווייטן
(- א צדיק): וויבאלד אז מען זאגט (איין צווייטן נוסח)
אז אפילו א איד א צדיק - (אברהם איז געווען א צדיק אוי
קודם המילה. בלויז דער תואר "תמים" איז אים צוגעקומען
על ידי המילה) - דארף האבן די החלטה אז ער דארף זיך
מל זיין, איז א איד וואס איז ניט קיין צדיק דארף דאך
א וודאי האבן די החלטה, ווארום - יש בכלל מאתים מנה,
איז וואס איז דער אויפטו איין דעם ערשטן נוסח?

...דער צווייטער נוסח רעדט, ווי ס'איז מצד הרגש

הנבראים, און איין הרגש הנבראים איז אן אויפטו, אז
אפילו א צדיק דארף זיך מל זיין.

הערה 40: ראה ד"ה אמרת ה' קרצ"ה ב"ג (בסת"מ קונטרס
ח"ב)¹. וראה ד"ה זכור שם חסי"א².

1) ולזאת ע"י עבודתו ברו"ש דסוכ"ע שהיא עבודה במס"נ בזה קיים כל המצות אמנם המצות שנתנו במתן תורה אין צריכים מס"נ ורק בקיום ועשיית המצות בפועל ממש, ממשיכים את האור ומצות צריכות כונה היינו הכונה דקבלת עול מלכות שמים לקיים רצונו ית'. שנצטוונו בעשיית המצות וצריכים לקיים רצונו ית'. והקיום צ"ל בשמחה, והו"ע שמח של מצוה והוא ששמח בזה שמקיים רצונו ית' והוא עבד המלך מלכו של עולם. וגם הכונה פרטית שיש בכל מצוה ומצוה. כמו במצות תפלין, דהכונה פרטית במצוה זו היא לשעבד את הלב והמוח לאלקות, וגם בהכונה פנימית בהמצות כמו שהיא למעלה, והיינו באותו הבחינה ומדרגה בספירות העליונות, דשם הוא ההמשכה והגילוי הנעשה ע"י קיום המצות שלמטה. הרי בכ"ז אין צריכים מס"נ. וכך בקיום המצות בפו"מ למטה הרי נמשך האור והגילוי בכל הבחי' ומדרגות למעלה. וכך ענין הכוונות הוא רק ענין של עבודה אבל אינו ענין העבוד במס"נ. וקיום המצות דאע"ה הי' במס"נ.

2) ע"ד זיכרון של העלאת מ"ן של האבות. דמה שהי' אצלם במס"נ עצומה די אם מקיים עכשיו בכוונה הראוי', כי עכשיו הנה אנו מצווים ועושים שגדול המצווה כו'.

הערה 47: .. (ראה תוי"ט שם 1..).. (מנחות עג, ב²). פרש"י עה"ח שם כה³).

1) לכל צדיק וצדיק. נ"ל לומר בין האוסר, ובין המתיר, וזה ג"כ טעם יפה לסמוך מאמר זה בסיום המשנה. לומר שגם שניהם החולקים, הואיל וכוונתם לשמים, אוהבים הם, כך נ"ל. (ובני האלוף מהר"ר משה שי' אמר, שלכך אמר לכל צדיק וצדיק לפי שמצינו שני מיני צדיקים אחד צדיק גמור, ואחד שאינו גמור, כמ"ש רז"ל בצדיק וטוב לו, וצדי ורע לו, בדאיתא במסכת ברכות פ"ק דף ה'. א"נ כדרז"ל בצדיק בדורותיו. דלגנאי ואפ"ה הכתוב קוראו צדיק).

2) דהניא איש מה ת"ל איש איש לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראל.

3) ומיד בין נכר. נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מום ואע"פ שלא נאסרו בעלי מומי לקרבן בני נח אלא א"כ מחוסרי אבר זאת נוהגת במטה שבשדו אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבוה אבל תמימה תקבלו מהם לכך נאמר למעלה איש איש לרבות את הנכרים שנודרין נדרים ונדבות כישראל.

*

*

*